

Alena Jaklová

Německá příjmení v jižních Čechách ve 20. století

Netolice v období 40. a 50. let 20. století

Údaje, které uvádíme v této podkapitole, čerpáme z městské kroniky obce Netolice. Pro období během druhé světové války a krátce po ní je však jen velmi stručným zdrojem informací. Je známo, že během druhé světové války nebyly kroniky povoleny. Dokládá to i zápis kronikáře, jenž byl za svou protipolitickou činnost uvězněn a s dalšími třemi netolickými rodáky deportován do koncentračního tábora v Buchenwaldu.¹ V květnu 1942 byla kronika dokonce odevzdána na okresní úřad do Vodňan,² takže byla dopisována později zpětně.

V roce 1943 vzrostl počet Němců v Netolicích, a to díky několika jedincům, kteří podlehli nátlaku a nechali své děti zapsat do německé školy. Tím se sami automaticky přihlásili k německé národnosti.

Po skončení druhé světové války byla vyhotovena řada dokumentů nutná pro odsun Němců. Čísla v nich se však značně liší. Dle dokumentu Okresního národního výboru v Prachaticích určeného místním národním výborům v obvodu ONV Prachatice ze dne 24. 7. 1945 měla obec Netolice 2 593 obyvatel české národnosti včetně dětí do 14 let a 102 obyvatel německých. Je zde uveden i počet „*zajištěných kolaborantů a škůdců národa*“, tj. tři osoby (viz níže).³ O měsíc později byl vyhotoven jmenný seznam cca. 80 Němců a 2 Rakušanů.⁴

¹ Pamětní kniha města Netolice III. 1938–1964. SOkA Prachatice, sign. III – 163, s. 75.

² Pamětní kniha města Netolice III. 1938–1964S. SOkA Prachatice, sign. III – 162, s. 66.

³ Městský národní výbor Netolice, Jinonárodní skupiny, 1945–1976. SOkA Prachatice, karton č. 42, sign. III/4.

⁴ Veškeré seznamy byly velmi proškrtány, čísla mohou být jemně zkreslena. Viz Městský národní výbor Netolice, Pomocné soupisy obyvatelstva Netolic, 1948. SOkA Prachatice, karton č. 41, sign. III/1a.

Podklady pro organizování odsunu německého obyvatelstva z obce Netolice

24. 7. 1945

Okresní národní výbor v Prachaticích:

Č.j. 2625-8-1/19 Prachatice, dne 24. 7. 1945.

Všem místním národním výborům
v obvodu ONV. Prachatice:

Výnosem ministerstva vnitra č.j. B-300/1-13/7-45. Ref. B.
dávám v plném znění na vědomí, k zjednání předpokladu pro zaříze-
ní systematického odsunu německého obyvatelstva a osídlení pohra-
ničních okresů žádám o rychlé zodpovězení těchto otázek dle jed-
notlivých obcí.

- Počet obyvatelstva *Netolice*... obce dle stavu k 1. 1. 1945:

Z toho Čechů	mužů	890	
	žen	1116	
	děti do 14 let	609	
Němců	mužů	16	
	žen	39	
	děti do 14 let	55	
- Počet obyvatelstva ke dni odpovědi (přibližně):

Z toho Čechů	mužů	883	
	žen	1108	
	děti do 14 let	602	
Němců	mužů	12	
	žen	37	
	děti do 14 let	53	
- Kolik je v obci zajištěných kolaborantů a škůdců národa. *3*
- Kolik Němců a Maďarů bylo zajištěno v koncentračních táborech
atd.

Zprávu od všech obcí očekávám do 29. července 1945.

Za správnost vyhotovení: *Amundová*

Za předsedu ONV. *Prachatic*

24. 30. 8. 45

Zdroj: Městský národní výbor Netolice, Jinonárodní skupiny, 1945–1976. SOkA Prachatice, karton č. 42, sign. III/4.

Dne 8. 11. 1945 byl vyhotoven *Seznam němců a maďarů, podléhající pracovní povinnosti, dle nařízení čis. 12654/45*.⁵ Dle něj bylo u okresního soudu v Netolicích zajištěno 20 mužů a 11 žen německé národnosti. Dne 9. listopadu 1945 vytvořily Netolice komisi, která rozhodovala o osudu netolických Němců. Jednalo se o 59 osob, některé žádaly o navrácení československé státní příslušnosti, jiné chtěly zůstat v Netolicích s německou státní příslušností. Někteří Němci sami žádali o možnost odejít do Německa. Komise měla posoudit jejich situaci (smíšené manželství, věk, práci) a sama doporučit následné řešení (zajištění, příkaz práce, odsun v první, druhé, či třetí etapě apod.).⁶

V první etapě odsunu bylo transportováno 11 osob, z toho 8 dětí. *Přehled o stavu Němců ke dni 1. dubna 1946, v Netolicích* udává,⁷ že v obci žije 91 Němců. V druhé etapě odsunu bylo transportováno 8 osob, z toho 3 děti. Dokument ze dne 1. 8. 1946 uvádí,⁸ že v Netolicích zůstalo 69 Němců a pro zbývajících odsun bylo 11 osob ve vazbě v Písku. Ke třetímu odsunu Němců došlo dne 3. 7. 1946. Tehdy byla odsunuta poslední rodina Němců o 3 členech.⁹

V roce 1946 proběhlo další sčítání lidu. Netolice měly 2 382 obyvatel.¹⁰ Dne 1. 8. 1946 bylo v Netolicích 80 Němců a 4 Rakušané, z toho poslední 3 čekali na odsun ve vazbě v Písku.¹¹ Ke dni 1. 11. 1946 se v Netolicích hlásilo k německé národnosti už jen 16 lidí, z toho 15 ve smíšeném manželství a 1 s prozatímním osvědčením o československé státní příslušnosti (viz níže).¹²

⁵ Městský národní výbor Netolice, Pomocné soupisy obyvatelstva Netolic, 1948. SOkA Prachatice, karton č. 41, sign. III/1a.

⁶ Tamtéž.

⁷ Tamtéž.

⁸ Tamtéž.

⁹ Tamtéž.

¹⁰ Pamětní kniha města Netolice III. 1938–1964. SOkA Prachatice, sign. III – 163, s. 134.

¹¹ Tamtéž.

¹² Tamtéž.

Počet osob v obci Netolice hlásících se dne 1. 11. 1946 k německé národnosti

20

Místní národní výbor v Netolicích.

Č.j. 3583/48. V Netolicích, dne 1. listopadu 1946.

K Č.j. 35832-8-1/71/46.

Okresní národní výbor
v Prachaticích.

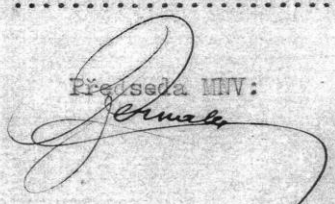
Věc: Hlášení počtu osob německé národnosti ke dni 1. XI. 1946.

1. Celkový počet osob německé národnosti
v obci..... 19.- 16

2. Z celkového počtu nepodléhají odsunu:

- a/ Počet Němců, kteří mají legitimace specialistů v průmyslu a hornictví/..... --
- b/ Počet Němců, kteří jsou rodinnými příslušníky specialistů a jsou jim chráněni před odsunem..... --
- c/ Počet Němců, kteří mají prozatímní osvědčení o čsl. státní příslušnosti /vzor B/..... 1.-
- d/ Počet Němců žijících ve smíšeném manželství..... 1 5.-
- e/ Počet Němců židovského původu a vyznání..... --
- f/ Počet Němců vyloučených z odsunu rozhodnutím ministerstva vnitra cestou milosti..... --
- g/ Počet Němců, kterým byl povolen rozhodnutím ministerstva vnitra odklad odsunu na př. lesní dělníci/..... --
- h/ Počet Němců-antifašistů, kteří se budou stěhovat ve zvláštní akci stran komunistické a sociálně demokratické..... --

3. Z celkového počtu podléhá odsunu 3 ve věznici kraj. soudu v Písku.

Razítko: Předseda MNV:

NETOLICE v 50. letech 20. století

Počet obyvatel města Netolice v červnu 1949: 2 034¹³

Počet německých příjmení: 119

Počet obyvatel s německým příjmením: 444, tj. 21,83 % všech obyvatel obce Netolice

Nejpočetněji byla v Netolicích v období čtyřicátých a padesátých let 20. století zastoupena tato německá příjmení:

Šteinocher 19, *Šmíd* 12, *Fišer* 11, *Reidinger* 11, *Verner* 11, *Šustr* 10, *Mügo* 9, *Neuhauser* 9, *Pfeffer* 9, *Rosenfelder* 9, *Cirkl* 8, *Plojhar* 8, *Rausch* 8, *Faktor* 7, *Grametbauer* 7, *Kubek* 7, *Pros* 7, *Šnajdr* 7, *Študler* 7, *Kainka* 6, *Cimrhanzl* 6, *Ziegrosser* 6, *Zimmerhansel* 6, *Cíglbauer* 5, *Futer* 5, *Lang* 5, *Langmajer* 5, *Markvart* 5, *Penc* 5, *Prener* 5, *Schmidt* 5, *Šmajcl* 5, *Štochl* 5, *Anderle* 4, *Birner* 4, *Böhm* 4, *Hamr* 4, *Hanel* 4, *Hosnedl* 4, *Iglauer* 4, *Krause* 4, *Schacherl* 4, *Šlojhar* 4, *Šejda* 4, *Šiler* 4, *Wagner* 4

¹³ DigiArchiv SOA v Třeboni. Kroniky. Obec Netolice. Datace: 1938-1964. Kronika obecní, snímek 110. [online]. [cit. 2017-06-31]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?doctree=1kiong&menu=3&id=138&page=190>